

Målnummer:	T359-85	Avdelning:
Domsnummer:	DT15-87	
Avgörandedatum:	1987-04-24	
Rubrik:	Från A har i Stockholm fem cyklar tillgripits under en tid av femton månader. Skadefrekvensen har inte ansetts vara så hög att A:s försäkringsgivare blivit berättigad att säga upp A:s hemförsäkring i vad den omfattade tillgrepp av cykel. 15 § 1 st konsumentförsäkringslagen (1980:38).	
Lagrum:	15 § 1 st. konsumentförsäkringslagen (1980:38)	
Rättsfall:		

REFERAT

Journalisten S.L. tecknade i okt 1981 en s k stor hemförsäkring i Försäkrings AB Skandia. Försäkringen innefattade bl a skydd för stöld av cykel. S.L. fick cyklar stulna under år 1982 d 1 april, d 25 maj, d 28 aug och d 11 sept samt under år 1983 d 9 juli och d 15 okt. Med anledning av de fem först angivna stöldtillfällena sade Skandia upp S.L:s försäkring, såvitt avsåg skyddet för stöld av cykel.

S.L. förde efter stämning vid Stockholms TR talan mot Skandia med yrkande att TR:n måtte fastställa att Skandia inte ägde rätt att med anledning av de fem angivna stöldtillfällena säga upp hemförsäkringen såvitt avsåg cykelstöldsmomentet samt anförde: Skandia har visserligen aldrig ens antytt att det vore något "skumt" med S.L:s många cykelförsäkringsfall men, med hänvisning till de fem cykelstölderna, gjort gällande att han med dessa avsevärt överskridit genomsnittligt antal skador bland hemförsäkringarna. S.L. vill inte ifrågasätta att antalet för honom inträffade stöldfall varit högre än vad som är genomsnittligt bland hemförsäkringstagarna i Skandia. Han gör emellertid gällande att sådana särskilda skäl enligt 15 § konsumentförsäkringslagen (KFL) ej föreligger som kan berättiga Skandia att säga upp försäkringen i aktuell del. Trots mängden av försäkringsfall kan de förklaras ha berott på slumpen. Att S.L. drabbats särskilt hårt står att finna även i omständigheter såsom att S.L., som är road av att cykla, använt cykel nästan dagligen för färd bl a mellan hemmet på Varvsgatan och arbetsplatsen på Brunnsgatan i centrala Stockholm, att han bor i vanlig hyreslägenhet med de allmänna förvaringsplatser för cyklar som där står till buds samt att det inte heller på arbetsplatsen finns särskilda stängda utrymmen för cyklar. Cyklarna har varit av tämligen normal standard i prisklassen 1 500 kr-2 500 kr. De har vid varje stöldtillfälle förvarats enligt de krav försäkringsvillkoren ställer. Cyklarna stals d 1 april 1982 på gården till arbetsplatsen, där cykeln vid tillfället var fäst med en vajer vid en parkeringsautomat, d 25 maj 1982 på en besöksadress på Roslagsgatan, d 28 aug 1982 på gatan utanför arbetsplatsen, varvid cykeln var fäst med vajer vid ett järnräcke, samt d 11 sept 1982 i trappuppgången till bostaden, varvid porten mot gatan vid tillfället var låst, och d 9 juli 1983 utanför porten till bostaden. Cyklarna var vid samtliga tillfällen låsta med godkänt lås.

Skandia bestred käromålet samt anförde: Det görs ej gällande att S.L. varit vårdslös eller eljest brutit mot försäkringsvillkoren. Enligt Skandias uppfattning föreligger ändå särskilda skäl att enligt 15 § KFL säga upp cykelstöldsmomentet. Stöldfrekvensen i förevarande fall överstiger mycket väsentligt vad som är normalt varför denna inte enbart kan tillskrivas slumpen. Bland 550 000 försäkringstagare har endast förekommit 75 som under en femårsperiod råkat ut för fler än fyra cykelstölder. I S.L:s fall är det fråga om fem försäkringsfall under 15 månader. I sådana fall där det föreligger stor sannolikhet för att en försäkringstagare ständigt drabbas av försäkringsfall, bör försäkringen i kollektivets intresse få sägas upp utan att vidare utredning förebringas om vart och ett av de enskilda försäkringsfallen. Av bevisbördeskäl

är det nämligen i de flesta fallen svårt för försäkringsbolag att beivra vårdslöshet m m.

TR:n inhämtade yttrande från försäkringsinspektionen, som i yttrande d 4 okt 1984, vilket bilades TR:ns dom, anförde bl a: Frågan om försäkringsbolags rätt att säga upp en försäkring till försäkringstidens utgång regleras vad gäller konsumentförsäkringar i 15 § konsumentförsäkringslagen.

I propositionen 1979/80:9 till nämnda lag framhöll föredragande departementschef försäkringsbolagens skyldighet att meddela sådana försäkringar som faller under konsumentförsäkringslagen. Speciella förhållanden kunde dock föranleda annat. I ovannämnda lagrum stadgas att uppsägning endast får ske om bolaget har särskilda skäl att inte längre meddela försäkringen.

I motiven till bestämmelsen anføres att hög skadefrekvens kan utgöra sådana särskilda skäl, såvida inte skadorna bör tillskrivas slumpen eller andra omständigheter som inte bör inverka på beslutet. Sådana negativa erfarenheter från den förflutna försäkringstiden, framhålls det, måste dock ställas mot försäkringstagarens intresse att få behålla sitt försäkringsskydd. Departementschefen framhåller att ett försäkringsbolag som har meddelat en försäkring får anses ha tagit på sig ett visst ansvar för att försäkringstagarens försäkringsbehov tillgodoses även i fortsättningen. Beträffande avvägningen av de motstående intressena anføres att helt allmänt kan sägas att försäkringstagarens skyddsbehov blir mera framträdande vid en hemförsäkring än vid en försäkring som inte avser egendom av vital betydelse för försäkringstagaren.

Mot denna bakgrund gör försäkringsinspektionen följande bedömning.

Den enskilda försäkringstagarens intresse att få sina skador ersatta måste ställas mot försäkringstagarkollektivets intresse av att premien inte blir för hög genom att vissa försäkringstagare företer en starkt förhöjd och onormal riskbild. Bolagens rätt att vägra förnyelse av en försäkring med onormalt höga utbetalningar måste ses mot denna bakgrund. I avvägningen mellan den skadelidandes intresse och det premiebetalande kollektivet skall emellertid hänsyn tas till försäkringstagarens sociala behov av försäkringen. Hem- och villaförsäkringar utgör i sin totalitet närmast oundgängliga företeelser i det moderna samhället och för uppsägning eller vägrad förnyelse av sådana försäkringar måste fordringarna ställas utomordentligt högt och lösningar genom speciella säkerhetsföreskrifter och individuella premie- eller självriskhöjningar bör prövas dessförinnan. Såvitt däremot gäller vissa enstaka i en hem/villaförsäkring ingående moment av mindre ekonomisk betydelse kan problemen ses i viss mån annorlunda. Vid en extrem skadebelastning på sådana enstaka moment, exempelvis skyddet vid cykelstöld, kan det vara rimligt att försäkringsgivaren får frigöra sig från försäkringsansvaret. Vägrad förnyelse av en hem/villaförsäkring i fråga om ett visst moment av här berört slag är därför förenligt med en sund försäkringsverksamhet.

Sammanfattningsvis vill försäkringsinspektionen såsom sin mening i målet uttala, att ämbetsverket finner försäkringsgivarens agerande förenligt med konsumentförsäkringslagen och motiven till denna.

TR:n (rådmännen Nyström och Berzins) anförde i dom d 17 jan 1985 bl a:

Domska. - - S.L. har ytterligare anfört: I den av försäkringsinspektionen nämnda propositionen s 112 understryks i motiven till 9 § KFL att risken för försäkringsfall måste vägas mot att en hög skadefrekvens ofta också betyder att behovet av försäkringsskydd är särskilt stort. Även detta uttalande måste vägas in vid en bedömning av vad som är särskilda skäl enligt 15 § KFL. Samma sak gäller vad på samma sida uttalats om att vårdslöshet hos den försäkrade skall vara en förutsättning för att vägra denne att teckna en konsumentförsäkring. Det är ej ens påstått att någon vårdslöshet ligger S.L. till last. Det är vidare inte rimligt att Skandia skall sortera ut försäkringstagare såsom S.L., som använder sin cykel mycket ofta. En del försäkringstagare använder sin cykel i liten utsträckning, har möjlighet att hålla den inlåst eller saknar överhuvud cykel, något som kommer försäkringsbolaget till godo. Det är en försäkrings huvuduppgift att fördela och pulvrисera skador så att de slås ut på så många premiebetalare som möjligt. Det är alltså hela försäkringskollektivets riskbild som skall förändras i så hög grad att det på

grund därav kan anses föreligga skäl till uppsägning av försäkring för försäkringstagare med onormal riskbild. Sådant kan ej vara fråga om i detta fall. Belysande är också att av 379 073 tecknade hemförsäkringsavtal med ett premievärde om 103 755 000 kr inträffade 5 180 försäkringsfall avseende cykelstölder. Skadekostnaderna för dessa uppgick till 5 500 000 kr av en total skadekostnad beträffande hemförsäkringstagarna om 96 354 000 kr. I fråga om villaförsäkring tecknades 150 sådana försäkringar med ett premievärde om 50 875 000 kr. Antalet försäkringsfall avseende cykelstölder var här 1 377 motsvarande en skadekostnad om 1 253 000 kr av en total skadekostnad om 65 103 000 kr. Villaägare drabbas alltså i mindre mån av cykelstölder än andra som bor i hyreshus, vilket kan förklaras med att villaägare har bättre möjligheter att förvara sina cyklar säkert.

TR:n gör följande bedömning.

Väl är skadefrekvensen ovanligt hög när det gäller S.L.. Det har emellertid inte påståtts att S.L. skulle ha varit vårdslös eller att det eljest funnits något säreget i S.L:s förhållanden som varit orsak till att han drabbats av så många skadefall. Ej heller motsäger vad som framkommit om platserna för skadefallen och omständigheterna i övrigt att det berott på slumpen att S.L. blivit av med cyklarna.

Det samlade värdet av skadorna är inte så stort att det - mot bakgrund av utredningen i målet - kan sägas att försäkringstagarkollektivets intressen trätts förnär.

På grund av det anförda finner TR:n att Skandia inte har visat att det föreligger sådana särskilda skäl att Skandia äger rätt att säga upp försäkringen i aktuell del. Käromålet skall därför bifallas.

Domsut. TR:n fastställer att Skandia inte äger rätt att säga upp S.L:s hemförsäkring, såvitt avser cykelstöldsmomentet i anledning av att försäkringen tagits i anspråk för att täcka inträffade försäkringsfall d 1 april, d 25 maj, d 28 aug och d 11 sept 1982 samt d 9 juli 1983.

T f chefsrådmannen Stigenberg var av skiljaktig mening och anförde: Skandia har visat, att S.L. förlorat cyklar i en omfattning som avsevärt överstiger vad som är normalt. Utan att något matematiskt mått härför lämnats torde sannolikheten för att detta skulle ha berott på slumpen vara ytterst liten. Härav får emellertid icke den slutsatsen dras, att det osannolika ändå icke skulle kunna ha inträffat. Majoritetens resonemang för att det skedda skulle kunna tillskrivas slumpen är emellertid icke invändningsfritt. Visserligen har Skandia godtagit S.L:s uppgifter i sak, men någon annan ståndpunkt kan Skandia av naturliga skäl knappast inta, eftersom försäkringsbolag som regel måste acceptera försäkringstagares uppgifter, vilket Skandia också framhållit. När sammanträffandet därför som i detta fall är osannolikt statistiskt sett, bör tilltro kunna sättas till Skandias påstående, att detta icke kan förklaras enbart med slumpen. Jag finner i enlighet härmed Skandia ha visat sådana skäl som berättigat bolaget att säga upp försäkringen i aktuell del, varför käromålet skall ogillas.

Skandia fullföljde talan i Svea HovR och yrkade att HovR:n måtte ogilla S.L:s talan. S.L. bestred ändring.

HovR:n (hovrättspresidenten Blom, hovrättslagmannen Lunning samt hovrättsråden Holmbergh, referent, och Arvidsson) anförde i dom d 12 juni 1985:

Domskäl. Parterna har anfört samma grunder och invändningar som vid TR:n. Skandia har därutöver tillagt att försäkringsskyddet mot just cykelstölder allmänt sett inte är av vital betydelse för konsumenterna. Därför måste bolaget anses ha särskilda skäl att säga upp försäkringen, oavsett om den höga skadefrekvensen kan tillskrivas slumpen eller ej.

HovR:n, som finner det uppenbart obehövt att hålla huvudförhandling, gör följande bedömning.

S.L:s skadefrekvens är hög. Den är dock inte så hög att därav kan dras slutsatsen att det berott på S.L. själv eller på förhållanden som kan hänföras till honom att cykeln blev stulen. Skandias inställning - att enbart hög

skadefrekvens i sig ger rätt att säga upp försäkringen - saknar uttryckligt stöd i försäkringsvillkoren. Veterligen har den inställningen inte heller på något annat sätt förts fram till försäkringstagarna. Under sådana förhållanden kan det inte anses ha förelegat särskilda skäl att säga upp försäkringen.

Domslut. HovR:n fastställer TR:ns domslut.

Skandia (ombud försäkringsjuristen J.) sökte revision och yrkade att HD måtte med ändring av HovR:ns dom ogilla S.L:s talan.

S.L. (ombud advokaten L.B.) bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSekt Rosendahl, hemställde att HD måtte meddela följande dom: Domska. I likhet med TR:n och HovR:n finner HD att det av utredningen inte kan dras den slutsatsen att S.L:s skadefrekvens är att tillskriva förhållanden som den enskilde försäkringstagaren har att bära ansvaret för. Enbart skadefrekvensen i sig bör heller inte i ett fall som det förevarande utgöra särskilda skäl för bolaget att säga upp försäkringen och på så sätt beta S.L. möjligheten till försäkringsskydd beträffande cykelstöld. HovR:ns domslut bör därför fastställas.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD (JustR:n Höglund, Sven Nyman, Ehrner, Heuman, referent, och Nyström) beslöt följande dom:

Domska. Enligt 15 § 1 st konsumentförsäkringslagen (1980:38) får ett försäkringsbolag vid försäkringstidens utgång säga upp en försäkring endast om bolaget har särskilda skäl att inte längre meddela försäkring. Försäkringstagaren kan enligt 42 § påkalla domstols prövning av uppsägningen. Om uppsägningen skett i strid mot 15 §, skall den förklaras ogiltig. S.L:s yrkande i målet får uppfattas som en sådan talan om ogiltigförklaring.

Skandia har som skäl för uppsägningen åberopat enbart att skadefrekvensen varit hög.

Såsom bolaget menat kan en hög skadefrekvens vara uttryck för att risken för försäkringsfall är så stor att särskilda skäl föreligger för uppsägning av meddelad försäkring.

I målet är fråga om fem fall av förlust av cykel under en tid av femton månader i Stockholm. Antalet förluster är visserligen anmärkningsvärt stort. Med hänsyn till att försäkringsfallen inträffat på en ort där risken för cykeltillgrepp erfarenhetsmässigt är mycket påtaglig kan emellertid skadefrekvensen inte sägas vara så hög att den utgör särskilt skäl för Skandia att säga upp försäkringen.

På grund av det anförda skall HovR:ns domslut fastställas.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

Sökord: Försäkringsgivare; Uppsägning; Hemförsäkring; Cykelstöld

Litteratur:
